

Werk

Titel: Gemmarum Et Lapidum Historia

Autor: Boot, Anselmus Boetius

Verlag: Maire

Ort: Lugduni Batavorum

Jahr: 1636

Kollektion: Antiquitates_und_Archaeologia; Antiquitates_und_Archaeologia_ARCHAEO18

Digitalisiert: Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen

Werk Id: PPN643798072

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN643798072>

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=643798072>

LOG Id: LOG_0022

LOG Titel: Cap. CCCIII.

LOG Typ: chapter

Terms and Conditions

The Goettingen State and University Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Goettingen State- and University Library.

Each copy of any part of this document must contain these Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept the Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Goettingen State- and University Library.

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Contact

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen
Georg-August-Universität Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen
Germany
Email: gdz@sub.uni-goettingen.de

dem abire non potest; Sed tum primum cum ab igne hoc depulsum, aut absumptum est. In corpore humano vero cum lutosa materia nunquam absque copioso humore præsertim in vesica, renibus, & ureteribus sit, quo pacto à calore non potente depellere humidum indurari poterit? Aliud itaque quippiam quam calor esse debet quod coagulet, & vere efficiat lapidem, vel calculum. Causa formalis lapidis est occulta quædam in renibus, aut aliis partibus dispositio ad lapidem generandum.

CAP. CCCIII.

Sequuntur nonnullorum Lapidum, & Gemmarum ex variis Authoribus secundum alphabeti ordinem descriptiones, num autem lapides isti omnes, aut gemmæ in rerum natura sint non satis constat, quod ignotæ sint.

Plinio, Alberto Magno, Evace, Bartholomæo Anglico, Ludovico Dulci, variisque authoribus, qui de gemmis scripserunt, aliquæ gemmæ, vel lapides tam paucis notis describuntur, ut nemo quinam sint discernere possit. Aliquorum etiam nomina à Barbaris authoribus ita corrupta sunt, ut quis dubitet, num veterum lapides sint, ad quorum nomina accedunt, num vero alii. Ne itaque à nonnullis authoribus tractati lapides à me videantur omissi, placuit secundum alphabeti ordinem illos hic describere.

A.

Absinthus Alberto Magno lapis est niger rubeis virgulis, vel guttulis, dicitur permanere calidus per septem dies si semel calefiat, videtur esse Asytos Plinii corrupto vocabulo.

Acopis nitro similis est pumicosa aureis guttis stellata. Cum hac oleum subfervefactum perunctis lassitudinem (si credimus) solvit. Plin. lib. 37. cap. 10.

Agapis lapis est, colore pellis leoninae ab ἀγάπη, id est, dilectione sic dictus, quod ab omnibus diligatur. Facultatem admirandam contra scorpionum ictus, ac viperarum morsus habet. Alligatus vulneribus, aqua prius madefactus, extemplo dolorem mitigat, & sedat. Ludovico Dulci authore.

Amatides est lapis, vel gemma à qua si vestis fuerit contacta, igni resistit, & si illi imponatur non ardet, sed potius splendore nitidior apparet similisque est alumini scissili, omnibus magorum maleficiis obvians, & resistens. Bartholomæus Anglicus ex Isidoro. Videtur esse amianthus corrupto vocabulo.

*Chryfocol-
la.*

Amphitane alio nomine appellatur Chryfocolla in India parte, ubi formicæ eruunt aurum, in qua invenitur auro similis, quadrata figura, affirmaruntque naturam eius quæ Magnetis, nisi quod trahere quoque aurum traditur. Plin. lib. 37. cap. 10. Videtur hic lapis fictitius, cum nunquam inventus sit qui aurum trahat.

Anachites gemma dicitur qua in hydromantia dicuntur evocari imagines deorum. a Plin. lib. 37. cap. 11. Plinio putatur eadem quæ Adamas.

Andromadas argenti nitorem habet, ut Adamas quadrata, semperque tessulis similis. Magi putant

tant nomen impositum ab eo quod impetus hominum, & iracundias domet. Eadem sit an alia Argyrodamas authores non explicant. Plin. lib. 37. cap. 10.

Androas à nonnullis vocatur Androdamas.

Antachates Achatis species est, cum uritur myrrham redolet. Plin. lib. 37. cap. 10.

Anterotes Opali, vel Pederotidis species, Plin. teste.

Antipates quam aliqui Corallium nigrum putant, nigra non translucet. Experimentum eius si coquatur in lacte, facit enim hoc myrrhæ simile immissa, eamque contra effascinationes auxiliari Magi volunt. Arabica ebori simillima est, & hoc videretur nisi abnueret duritia. Putant contra dolores nervorum prodesse habentibus. Plin. lib. 37. cap. 10.

Aphrodisiæ ex candida rufa est. Plin. lib. 37. cap. 10.

Aquileus est Ærites.

Apistos non est alia quam Plinii Asyctos.

Ægyptillam Iacchus intelligit per album Sardanigraque vena transeunte, vulgus autem in nigra radice Cæruleam facit. Plin. lib. 37. cap. 10. Videtur esse Camea recentiorum. Tritam in aqua colorem, & saporem vini reddere neoterici scribunt.

Argiritis gemma est argento similis, habens stigmata aurea, similis Androdamanti. Barth. Angl. lib. 15. cap. 16.

Asbestos in Arcadiæ montibus nascitur coloris ferri. Plin. lib. 37. cap. 10. Albertus Magnus vocabulum corrumpit, & abeston inde facit. Ignotus lapis nisi amianthus sit.

Aspilaten Democritus in Arabia gigni tradit, ignei coloris, eam oportere cameli pilo spleneticis

550 DE LAPID. AC GEMM. IN SPECIE
alligari, inveniri que in nido Arabicarum alitum, &
aliam eodem nomine ibi in Leucopetra nasci ar-
gentei coloris radiantem, contra lymphatum ha-
bendam. Plin.

Asinius, aut Asininus lapis ab asino nomen ha-
bet, quia ab asino sylvestri eruitur, colore albo est
ad citrinum tendente, ac figura plerunque ovali,
magnitudine nucis iuglandis minoris, mollis, at-
que aperturas habens, quæ non penetrant. Dum
finditur lucido smalto subcitrino similis est. Duo
eius sunt genera, Maxillaris, & Cephalicus. Ce-
phalicus capiti impositus eius dolorem sedat, ac epi-
lepsiam sanat. Maxillaris quia in maxilla reperitur
gestatus lassitudinem prohibet, & victoriam pu-
gnanti dat, ac hostes lassos superat, venenatisque
animalibus resistit. Cum vino ebibitus febres
quartanas pellit, ac ad vermes necandos mirabilis
efficaciæ est. Venenum ebibitum ne noceat pro-
hibet. Ad anguium morsus valet, parturientibus
subvenit, ac fœtum mortuum eiicit. Lud. Dulcis.
Forte Ludovicus Bezoar lapidem describere vo-
luit.

Asictos septenis diebus calorem tenet excalfa-
cta igni nigra, ac ponderosa, distinguentibus eam
venis rubentibus. Putant prodesse contra frigora.
Plin. lib. 37. cap. 10.

Altizoen in India & in Perside ac Ida monte na-
sci tradunt, argenteo nitore fulgentem magnitudi-
ne trium digitorum ad lenticulæ figuram, odoris iu-
cundi, necessariam Magis regem constituentibus.
Plin. lib. 37. cap. 10.

Augitis nonnullis non alia videtur esse quam
quæ Callais.

Autoglyphus lapis in Sagari fluvio Phrygiæ re-
peritur ab eo quod nativa matris deorum ima-
go illi

go illi insit sic dictus. Plutarchus de fluviis.

a *Hic locus male est citatus, nam habetur in Plinio
Libro 37. Naturalis historiae cap. 1 v. littera g.*

B.

BAlanitæ genera duo habent, subvirides, & corinthii æris similitudine, illa à Copto, hæc ex Trogloditica veniens, medias secante flammea venas. Plin. lib. 37. cap. 10.

Baptis mollis, alioquin odore excellit. a Plin. lib. 37.

Baroptenus, sive Baroptis nigra sanguineis, & albis nodis alligata dicitur velut portentosa. b Plin. lib. 37.

Boleniæ nimbo inveniuntur glebæ similitudine. c Plin. lib. 37.

Borsycites in nigro ramosa candidis, aut sanguineis frondibus in ea ratio nominis non est. d Plin. lib. 37.

a *Libro 37. Naturalis historiae cap. x. littera l.*

b *Ibidem littera m.*

c *Ibidem littera p.*

d *Libro 37. cap. xi. littera l.*

C.

CActonites nonnullis Sarda putatur, verum falso scribit Solinus in corsica reperiri. Facultatem habet victoriam tribuendi, illi à quo attingitur. Si quis eius scrupulum capiat, resistit maleficiis magicis. Lud. Dulcis.

Cadmitis eadem esset quam Ostracitin vocant, nisi quod hanc cæruleæ interdum cingunt bullæ. Plin. lib. 37. cap. 10.

Callais Saphirum imitatur candidior, & littoroso mari similis, in rupibus inviis, ac gelidis oculi figura extuberat, leviterque adhæret. Plin. lib. 37. cap. 10. videtur aqua marina recentiorum.

Callainas ferunt plures coniunctos semper inveniri. Plin. lib. 37. cap. 10.

Calondronius si corpori applicetur gestanti victoriam præbet, melancholiam, fascinationes, malosque spiritus arcet. Birellus.

Camaseus factitius est lapis.

Cambnites lapis est colore Crystalli obscuro, quem qui gestat, omnibus gratus, affabilis, & amabilis fit, alligatus sinistro brachio hydropem sanat. Lud. Dulcis.

Capnites quibusdam videtur suum genus habere pluribus spiris fumida in Cappadocia, & in Phrygia nascitur ebori similis. Plin. lib. 37. cap. 10.

Caratobates factitius ex auro est.

Cardisce, vide Encardia.

Caristeus viridis est, grato colore, unde nomen habet. Lud. Dul.

Catochites, Corsicæ lapis est, cæteris maior mirabilis, si vera traduntur, impositam manum veluti gummi retinens. Plin. lib. 37. cap. 10.

Cegolites Alberti magni, est Techolithus Plinii.

Cælicolor est opalus.

Cepocapites id est Cepites.

Ceramites testæ colorem habet. *a* Plin. lib. 37.

Cepionides in Æolidis atarne, nunc pago, quondam oppido nascuntur, multis coloribus translucens, alias vitreæ, alias Crystillinæ, alias Jaspideæ. Sed & sordidis tantus est nitör ut imagines reddant, ceu specula. *b* Plin. lib. 37.

Chabrate est lapis translucidus Crystallo similis, qui creditur dare eloquentiam, honorem, & gratiam,

tiam, defenditque gestantem à noxiis, ac venenosis, curatque tumorem hepatis, & splenis. Barth. Anglicus.

Chelonia oculus est Indicæ testudinis vel portentissima magorum mendaciis, melle enim colluto ore impositam linguæ futurorum divinationem præstare promittunt, quindecima Luna, & silente tota die, decrefcente vero ante Solis ortum, cæteris diebus à prima in sextam horam. Plin. lib. 37. cap. 10.

Chlorites herbacei coloris est, quam dicunt magi inveniri in motacillæ avis ventre congenitam ei, ferroque includi iubent ad quædam prodigiosa moris sui. Plin. lib. 37. cap. 10.

Choaspites à flumine dicta est, viridis, fulgoris aurei. *c* Plin.

Chrysopterus Topasii species est similis Chryso-prasio, eius enim tota similitudo ad porri succum dirigitur. *d* Plin.

Chrysanterinus frangibilis est, collo alligatus phtisicos curat, & pueros à dentium dolore in dentitione liberat. Lud. Dulc.

Chryso-pilon Berilli species est, teste Lud. Dulc.

Chryso-pagion Albertus Mag. ab Æthiopia adferri, in tenebris lucere, ac in luce colorem amittere scribit. Ignota gemma est, nisi Chryso-pation corrupto vocabulo putet, sed notæ illi datæ non conveniunt.

Chalazias grandinum & colorem, & figuram habet Adamantinæ duritiei. Narrant enim in ignem additæ manere suum frigus. Plin. lib. 37. cap. 11. Barbari authores Gelosiam vocant.

Cholo Smaragdi genus, quod in Arabia ædificiorum ornamentis olim includebatur. Plin. lib. 37. cap. 5. A nonnullis Cola vocatur.

Chalcosmaragdus in Cypro habetur turbida æris venis. Plin. lib. 37. cap. 5.

Cisteolithus lapis est albus ad flavedinem tendens in spongia marina repertus, calculum pellens cum vino sumptus. Suspensus ex puerorum collo illos à tussi liberat. Lud. Dulc.

Cimilianthus Marmoris colore in medio habet pupillam auream, aut flavam, ac in littore Euphratis reperitur. Lud. Dulc.

Ciffites circa Capton nascitur candida, & videtur intus habere partum, qui sentiatur intus strepitu. e Plin. Ætitis puto esse speciem.

Clites factitius est lapis ex auro, argento, & ferro.

Coaspis, id est, Choaspites.

Colontes Alberti est Chelonitis.

Cornelius Alberti est Corneolus.

Corsoides canitiem hominis refert, unde nomen habet, puto Achatis, vel Jaspidis speciem esse.

Corvinus lapis à Belemnite diversus à Lud. Dulci describitur, ac in capite corvi piscis cum socio reperiri colore albo, obscuro, forma ovali, ab una parte concava, ab altera conexa, in cuius medio tuberculum sit, ac è pisce excavari crescente Luna Maio mense dum adhuc palpitat. Dolores intestinorum depellere si carnem attingat, aut bibatur, traditur. Corvinum lapidem alium describit idem Ludovicus colore flavo. Sed non nisi hac industria habere posse. Prima Aprilis corvi ova coquantur ad duritiem, refrigerata nido imponantur, ita corvus ovorum iacturam percipiens, hunc lapidem quærit, ac inventum nidoque impositum ova in pristinum statum restituuntur, prolesque inde susciuntur. Verum lapis cito auferendus est, ut gestatus

divi-

divitias augeat, honores conciliet, ac futurorum eventum prædicere faciat. Sed vana hæc sunt, ac pura, putaque mendacia.

Coravus Marmoris species est.

Craterites inter Chrysolithon, & electrum colorem habet præduræ naturæ. *f* Plin.

Crocallis cerasum repræsentat. *g* Plin.

Cyffites ab hedera nomen habet.

Cynedia invenitur in cerebro piscis eiusdem nominis candida, & oblonga, eventuque miranda, si modo est fides præfagire eam habitum maris nubile colore, aut tranquillitate. *h* Plin.

Cyamea nigra est, sed fracta ex se fabæ similitudinem parit. *i* Plin. forte est neotericorum Camehuia.

a Libro 37. Naturalis historia cap. x. littera *f*.

b Ibidem littera *d d*.

c Ibidem littera *a a*.

d Libro 37. cap. 8. littera *a. & b*.

e Libro 37. cap. x. littera *y*.

f Ibidem littera *x*.

g Ibidem.

h Ibidem littera *t*.

i Ibidem littera *g*.

D.

DAphnia à lauri figura dicta comitiales demonstrat *a* Plin.

Demonius duobus coloribus mixtus est iridis instar, valet ad febres, ac venena pellit, gestantemque securum, & victoriosum reddit. Lud. Dulc.

Dendrites ab arbore dicta, & alba defossa sub arbore, quæ cædatur, securis aciem non hebetat. *b* Plin.

Diado-

Diadochus pallidus est lapis similis Berillo, dæmones apparere facit, præsertim si certis carminibus in aquam proiciatur, in qua diversas species dæmonum ostendit, quæ interroganti respondent. Ori detentus quem quis dæmonem ex inferno velit ad se venire compellit, ac ad interrogata, desideratum responsum consequitur. Cadavera adversatur, quia cum corpus mortuum attingit omnes vires amittit. Lud. Dulc.

Diacodus idem *c* qui diadochus.

Dionisias nigra, ac dura mistis rubentibus maculis, ex aqua trita saporem vini facit, & ebrietati resistere putatur. *d* Plin. Hanc Ludovicus dulcis narrat ferruginei esse coloris, ac aspersam maculis albis, inveniri que in Oriente.

Diphris duplex, candida, ac nigra, mas, ac fæmina genitale utriusque sexus distinguente linea. *e* Plin.

Doriantides dicitur reperiri in capite mucilaginis animalis, quando acervo formicarum imponitur lucidus fit. *f* Aliqui ex capite galli sumi putant, ac eam facultatem habere ut quis quæcunque desiderare possit consequatur. Lud. Dulc.

Dotto lapis est viridis, aliquomodo transparens, Lud. Dulcis ait Chrysolithi esse speciem.

Drosolithus varii coloris est, igni appositus sudare videtur. Lud. Dulc.

a Libro 37. Naturalis historiae cap. x. littera e e.

b Libro 37. cap. xi. littera m.

c Libro 37. cap. x. littera e e.

d Ibidem.

e Ibidem.

f Libro v. de Natura Fossilium cap. 14.

E.

EChidna à serpente dicta Ophites est.

Echistis est Ætites.

Egittilia est Ægyptilla.

Eloffites pulcher lapis non est, facultatem habet gestatus sanare capitis dolores. Lud. Dulc.

Electrum, id est, Succinum.

Emites lapis est colore eboris, albo Marmoris similis, verum eo mollior est, ex eo Darii sepulchrum fuisse narratur. Credo Alabastris genus esse.

Emetres vide eumetres.

Encrinos lilia repræsentat, cum enim angulata pars una ab altera separatur, utraque quina lilia ostendit. Nam alterius eminentiæ ingrediuntur in alterius strias. Quælibet vero talis pars quinos habet angulos latera totidem utrinque quina lilia, unde pentacrinos græce potest dici. Constat autem ex pluribus interdum coniunctis. Adnascitur lapidibus in rubro nigri coloris ipse rufus, fractis singulis inest lapidis Judaici color, lævor, ac splendor. Quare obtinet eandem vim medendi. Reperitur in fossa mœniorum urbis Hildeshemiæ in Germania a Agricola teste. Germanice vocatur *Lilienstein*, mihi nondum visus est.

Encardia cognominatur, & Cardisce, una in qua nigra effigies cordis eminet, altera eodem nomine viridi colore cordis speciem repræsentat, tertia nigrum cor ostendit, reliqua sui parte candida.

¶ Plin.

Epistites, aut Hephistrites rubet, & splendens est lapis qui certis carminibus cordi admotus gestantem ab omni periculo securum reddit, arcet etiam locustas, aliaque insecta nociva, ac nubes turbu-

558 DE LAPID. ET GEMM. IN SPECIE
turbulentas discutit ab ea terra in qua locatur. Lud.
Dulc.

Eristalis cum sit candida ad inclinationes rube-
scere videtur. *c* Plin.

Erotylos eadem Amphicome & Hieromnenon,
à Democrito laudatur in argumentis divinationum.
d Plin.

Eumeces in Bactris nascitur filici similis & capi-
ti supposita visa nocturna oraculi modo reddit.
e Plin.

Eumetren Beli gemmam sanctissimi deorum sibi
Assirii appellant, porracei coloris; superstitionibus
gratam *f* Plin.

Eureos nucleo olivæ similis est, striata concha-
rum modo non adeo candida. *g* Plin. Videtur esse
neotericorum lapis Judaicus.

Eurotias situ videtur operire nigritiam. *h* Plin.

Etindros Alberto est lapis Crystallo similis qui
guttas aqueas perpetuo extillat, ob frigus aërem
circumstantem resolventem in aquam.

Eusebes lapis est, ex quo Tyri in Herculis tem-
plo facta sedes traditur, ex qua dii facile surgebant.
i Plin.

Eunosius Aëtitis putatur species.

Eupetalor quatuor colores habet, caruleum,
igneum minii mali. *k* Plin. videtur Opalus.

Exhebenum zoroastres speciosam, & candidam
tradit qua aurifices aurum poliunt.

Execantholithus vide Hexecantholithus.

Estimione est Harmesion.

Exoliceus lapis est sic dictus eo quod qua-
draginta coloribus est distinctus, & est parvus
valde, & efficit oculos intuentis hominis tre-
mulos. In Lybia apud Troglodytas invenitur.
Bartholomeus Anglicus. Est Hexecantholithus

l Plin.

Plinii Barbaris scriptoribus nomina corrumpentibus.

- a Libro v. de Natura Fossilium cap. v.
- b Libro 37. Natur alis historia cap. x. littera f f.
- c Ibidem.
- d Ibidem.
- e Ibidem.
- f Ibidem.
- g Ibidem littera g g.
- h Ibidem littera h h.
- i Ibidem.
- k Ibidem littera g g.
- l Ibidem littera m m.

F.

Fingites, vide Phengites.

Fongites lapis est diversi coloris. Aliqui flammum colorem, alii CrySTALLINUM habere putant, ac in Perside reperiri tradunt. Euax tradit gestatum manu sinistra Fongitem rubri coloris solvere corporis dolores, & iram comescere. Lud. Dulc.

Filaterius lapis Chrysolithi colorem habet, pellit timores, ac passiones melancholicas, hilaritatem inducit, & cor confortat. Lud. Dulc.

G.

Gagatronica Alberti est Garatronius. Galaxiam alii Galactiten vocant intercurrentibus sanguineis, aut candidis venis. a Plin.

Galaicos Argyrodamanti similis est paulo sordidior. Plin. lib. 37. cap. 10.

Galaricides, vel Galarictis cinereo colore invenitur in Nilo. Tritus lactis saporem edit, oreque reten-

560 DE LAPID. AC GEMM. IN SPECIE
retentus mentem turbat, collo appensus lac auget,
femorique alligatus partum facilem reddit, cum sa-
le, & aqua pulvis mixtus, ac ovili inspersus oves lacte
privat, ac scabiem curat. Albertus.

Gallerica lapis est ex virore pallescens, satis ma-
gnus, aspectu iucundus. Lud. Dulc. forte Smaraldo-
prassius est recentiorum.

Gemites, vel potius Gamites teste Plinio lib. 37.
cap. 10. alba gemma est, manus utriusque se mutuo
complectentis speciem edens, A nuptiis quas Græ-
ci γαμιον vocant, in quibus sponsi, & sponsæ ma-
nus tanquam fidem invicem dantium copulantur.
Gesner.

Gelofia vide chalafias.

Galachides, aut Garatides, Bartholomeo Angli-
co Ceramites, & Alberto Gerachides, subnigro co-
lore est, gestantem amabilem, omnibusque gra-
tum reddit. Ore detentus homini iudicium re-
ctum de omnibus rebus tribuit, ac cogitationes
aliorum gestanti aperit. Ut autem quis dignoscat
hunc lapidem, corpus humanum melle inungitur,
ac manui imponitur lapis. Statuto autem homine
in loco ubi muscarum copia est ille à muscis, aut fu-
cis non attingitur, si verus sit Geratides. Lud. Dul. &
Albert. Fabulosus est hic lapis, aut magicus, qui ta-
men cardiognomos esse non potest, nec id habere
quod soli Deo competit.

Gecolitus corrupte scribitur pro techolito.

Genianes inimicorum pœnas efficit *b* Plin.

a Libro 37. Naturalis historia cap. x. littera *h* *h*.

b Ibidem littera *m* *m*.

Hexe-

H.

HExecantholitus in parva magnitudine multicolor, hoc sibi nomen adoptavit, reperitur in Troglodityca regione *a* Plin.

Hormezion inter gratissimas aspicitur ex igneo colore radians auro, portante secum in extremitatibus candidam lucem. Plin. *ibidem*.

Horminodes ex argumento viriditatis in candida gemma, vel nigra, & aliquando pallida, ambiente circulo aurei coloris appellatur. Plin. *ibidem*.

Horcus lapis ab Alexandrinis Catemia dictus niger est tritu facilis, utilis ad argenti glutinationem. Lud. Dulc.

Hydrinus ab aliquibus Serpentina vocatur, sanat catarrhos, ac corpus humanum ab omni aquosa humiditate liberat, ac hydropicorum corpus pristina valetudini restituit, si cum eo Soli per tres horas exponatur. Sudore enim elicit humiditatem. Verum cautione opus est, ne utilis humiditas etiam evacuetur. Vermes venenatos, eorumque morsus sanat. Sumptus etiam hic lapis, lapidem vesicæ comminuit. Lud. Dulc.

Hyeniæ ex oculis hyæne, & ob id in vase inveni-ri dicuntur, & si credimus linguæ hominis subditæ futura prædicere. *b* Plin.

a Libro 37. *Naturalis historia cap. x. littera m m.*

b *Ibidem.*

I.

ICterias aliti lurido similis, ideo existimatur contra regios morbos. Est & alia eodem nomine liquidior. Tertia folio viridi similis latior prioribus,

N n

pene

562 DE LAPID. AC GEMM. IN SPECIE
pene sine pondere venis luridis. Quartum genus in
eodem colore nigris venis descendentibus. Plin.
lib. 37. cap. 10.

Intrita est maltha qua pavimenta parantur.

Iscustos Alberti ignota gemma, nisi Asbestos
corrupto vocabulo sit.

Indica gemma gentium suarum habet nomen
subrufo colore, in attritu sudorem purpureum ema-
nat, alia eodem nomine candida pulvereo aspectu
a Plinius.

Ion apud Indos violacea est, sed raro saturo colo-
re lucet. Plin. ibidem.

a Libro 37. Naturalis historiae cap. x. littera m m.

K.

KAkabre, Karate, aut karadre, colore est Crystal-
li cum fusca albedine. Hominem eloquentem,
& iucundum facit, honores dat, gestantem amabi-
lem facit, ac à rebus nocentibus tuetur, atque hy-
dropem curat. Lud. Dulc. & Albert.

Kalkabre est Gagares. Albert.

Kaman, aut Kakaman lapis albus est variis colo-
ribus distinctus, dictus à Kaumate quod incendium
denotat. In locis sulphureis, & calidis invenitur.
Non habet singularem vim, nisi eam à sculpturis
nanciscatur. Lud. Dulc.

Kenne est lapis qui in oculi cervi generatur ad
venena valens ut Bezoar. Lud. Dulc.

Kimedinus id est Cynedia. idem.

Kinocetus demones fugare creditur. Lud. Dulc.

L.

LActea lapis est coloris flavi, qui alicui liquori
impositus colorem lacteum efficit ac oculis
adhibi-

adhibitus lachrymantibus fluxum sistit. Ludov. Dulc.

Lauraces lapis est qui capitis dolores sanat, aliosque morbos aufert. idem.

Lapis fabalis niger (ut Stobeus ait) fabæ similis in Nilo nascitur, quo viso canes non latrant. Idem optime facit ad vexatos Dæmonio, Aiunt enim quamprimum naribus appositus fuerit dæmonium egredi. Trasylus apud Stobeam sermone 98. & Plutarch. de fluviis, recensente Gesnero, Leucopetalos candorem nivis ex auro distinguit. a Plin.

Leucostitus est Porphyrius.

Lythodæmon Silvatico est lapis dæmonum, alias Gagates.

Lynurgus in Acheloo fluvio nascitur, lapis lineus dictus ab eventu. Linteolo enim si imponas *δι' ἐρωίῳ ἐνωσον τὸ σχῆμα λαμβάνει ἢ ἀργίον γίνεθαι*. Plutarchus de fluviis. Videtur autem locus depravatus. Forte homines superstitiose creduli, lapidem in linteolo ligabant, cuius colorem (*χρῶμα non σχῆμα*) ἀργίον vel ἀργυρῶν, id est, candidum, si acciperet lapis livore deposito, bene ominabantur, & sperabant de suis amoribus b Gesn.

Lignites colore vitri, è collo pueri gestata eum tuetur contra fascinationes, fronti alligatus hæmorrhagiam sistit, mentisque alienationes aufert, ac futura prædicere facit. Lud. Dulc. Describit hic author multos lapides quos nunquam vidit, & qui in rerum natura non sunt.

Lichinus, id est, lychnites.

Lince est lapis ab urina lincis generatus, verum à Lincurio, vel lapide Lincis differt. Nam cum terra absconditur; mollis est. Sed cum in loco arido ponitur indurescit. Colorem album nigro commixtum habet. In terra detentus, aut loco humido,

564 DE LAPID. AC GEMM. IN SPECIE
fungos producit, Lud. Dulc. forte fungifer lapis est
de quo supra peculiare caput est.

Limoniates eadem videtur quæ Smaragdus.
c Plin.

Linfeus lapis bibitus caducum sanat, ac à do-
loribus, & incommodis hominem liberat. Lud.
Dulc.

Lithus, id est, Magnes.

Liparis lapis est cuius suffitu omnes bestię evo-
cantur. d Plin.

Libanochros thuris similitudinem ostendit, sed
succum mellis. e Plin. ibid.

Lunaria, id est, Selenites.

Lychnites appellata à lucernarum accensarum
præcipua gratia, nascitur circa Orthosiam, totaque
Caria, ac vicinis locis, sed probatissima in Indis,
quam quidam remissioem Carbunculum esse di-
xerunt. Secunda bonitate similis est Ionis appella-
ta à prælatis floribus, & alias invenio differentias,
unam quæ purpura radiet, alteram quæ cocco à
Sole excalfacta, aut digitorum attritu paleas &
chartarum fila ad se rapere dicitur. Plin. lib. 37.
cap. 7.

Lyfimachus Rhodio Marmoris similis est aureis
venis politur: ex Marmore, amplitudine in angu-
stias coëunte ut inutilia exterantur. f Plin.

a Libro 37. Naturalis historiæ cap. x. littera m m.

b Libro de Fossilibus, &c. (ut post caput 52. monui-
mus) fol. 120.

c Libro 37. cap. x. littera m m.

d Ibidem.

e Ibidem.

f Ibidem.

Mache-

M.

MAchera lapis reperitur in Berecintho monte Phrygiæ ferro similis, quem si quis invenerit, quo tempore mysteria matris deorum peraguntur, in furorem incidere fertur. Plutarch. in libro de fluviis.

Magnesia est Alabandicus.

Medea nigra est à Medea illa fabulosa inventa, habet venas aurei coloris, sudorem reddit croci, saporem autem vini. *a* Plin.

Medus à Media regione nomen habet, alius niger, alius viridis. Etiam Medinus vocatur. Niger si cum lacte cutem mulieris attingat partum masculinum efficit, visumque amissum restituit. Cum lacte ovis quæ semel agnum peperit mixtus sanat podagram. Per os sumptus præfens venenum est. Viridis lapis cum felle bovino, ac lapidi Calaminari mixtus septem diebus collyrii loco usurpatus, visum mirum in modum acuit Lud. Dulc. & Albert. Ignotus est lapis.

Melochites, id est, Malachites.

Meroctes porracea, lacte sudat. *b* Plin.

Memphites à Memphi civitate dicta est, Bibita, aut cum aceto macerata stuporem inducit membris, ut absque dolore amputari possint. Ludov. Dulc.

Morion Indica, quæ nigerrimo colore translucet vocatur Pramnion, in qua miscetur & Carbunculi colos Alexandrinum, ubi Sardæ Cyprium. Nascitur & in Tyro, & in Galatia. Xenocrates & sub alpibus nasci tradit. Hæ sunt gemmæ quæ ad ectypas sculpturas aptantur. *c* Plin. videtur Bohemorum Topasius qui nigredine exusta aureus apparet, alias ex nigredine transparente ignis scintillat.

Mythridates in Persia reperitur, quæ excipiens
Solis radios, resplendet variis coloribus. Lud. Dulc.

a Libro 37. Naturalis historiae cap. x. littera o o.

b Ibidem.

c Ibidem.

N.

NArcissites venis hederæ distincta est. a Plin.

Nafamonites est sanguinea nigris venis b Plin.

Nebrites libero patri sacra nomen traxit à Nebri-
dum similitudine. Sunt & aliæ nigræ generis eius-
dem c Plin.

Nemesites. Hanc Athenienses se ab altari deæ
Nemesis elevare tradunt. Lud. Dulc.

Nofus, vel Nifus est Alabastrum.

Nympharena urbis, & gentis Persicæ nomen ha-
bet similis Hyppopotami dentibus. d Plin.

a Libro 37. Naturalis historiae cap. x. littera g.

b Ibidem littera p p.

c Ibidem littera q q.

d Ibidem.

O.

Olea est coloris flavi, nigri, albi, & viridis. Lud.

Oritorius lapis minor Ætite intus resonat,
exteriori superficie lævis, & fragilis, liquefactus suc-
co ocymi cum sanguine ocheritis, & capite omidis
adiecta aqua, ac impositus vitreo vasi vires ostendit.
Quia si quis digitum imponat unguento, eoque at-
tingat lignum, metallum, aut lapidem durissimum
statim rumpet. Lud. Dulc. Quis non miretur stulti-
tiam huius authoris?

Ornicus, id est, Saphirus.

Orca

Orca barbari nominis è nigro, fulvoque, ac viridi, & candido placet. *a* Plinius.

Ophicardelon barbari vocant nigrum colorem binis albis includentibus. *b* Plin.

Onagrus, id est, asininus lapis de quo supra.

Orites globosa specie à quibusdam, & Siderites vocatur, ignem non sentiens. *c* Plin. Orites est trium generum. Una nigra rotunda, quæ trita, & uncta oleo rosato, sanat vulnera animalium sylvestrium, & morsus venenatos, relinquens qui eam portat saluum inter reliqua animalia. Alia species viridis est maculis albis, quæ portata aduersis casibus resistit. Tertia subtilis est laminis ferreis instar, quæ portata conceptionem impedit, conceptumque partum expellit. Lud. Dulc. & Albert.

Ophthalmius ad oculorum morbos valere traditur, ac gestantem invisibilem facere. Alber. fictiti-
us est lapis.

Orphanus est ignobilioris Opali species, seu Pseudopalus, vini colore, & lactescens. Tales Opali in Hungaria inveniuntur, sed Alberto pretiosus Opalus videtur, quia Imperatoriam gemmam facit. Orphani nomen illi dat, quia Germanica lingua à pupillo, seu orphano nomen habet, vulgo *ein VVeisse*.

Othonna lapis in Ægypto exigua magnitudine æreo colore Piritis, vel Marchasitæ species.

a Libro 37. *Naturalis historię cap. x. littera r r.*

b *Ibidem littera t t.*

c *Ibidem littera ss.*

P.

PAlmati lapides circa Mundam in Hispania ubi
Cæsar dictator Pompeium vicit reperiuntur, id-
que

568 DE LAPID. AC GEMM. IN SPECIE
que quoties fregeris. Sunt & nigri, quorum autho-
ritas venit in Marmora sicut Tænarius. Varro ni-
gros ex Africa firmiores esse tradit quam in Italia. E
diverso albos tornis duriores quam Pario. Plin.lib.
36. cap.18.

Panthera alias Euanto habet diversos colores in
uno corpore mixtos instar Pantheræ, unde illi no-
men est. Habet signa in se nigra, rubra, pallida, vi-
ridia, rosea, & purpurea, invenitur in Media. Si ali-
quis hunc lapidem intuetur dum Sol oritur victor
erit eo die in omnibus artibus suis, fertur tot facul-
tates habere quot colores. Albert. Jaspidis speciem
putarem quia coloribus variis ludit.

Paufebaltos, id est, Paneros.

Pagurus est lapis figuram habens cancri marini.
Pallacius, vide Rubinus Ballacius.

Panchrus fere ex omnibus coloribus constat.
a Plin.

Paneros qualis sit à Methrodoro non dicitur. Sed
carmen Timaridis reginæ in eadem dicatum Vene-
ri non inelegans ponit ex quo intelligitur additam
ei fecunditatem. Plin.lib.37. cap.10.

Peantides quas quidam Gemonides vocant præ-
gnantes fieri, & parere dicuntur, mederique partu-
rientibus. Nam tales in Macedonia iuxta monu-
mentum Tiresiæ inveniuntur specie aquæ glacia-
tæ. *b* Plin.

Peonitis, id est, peantides.

Peranites lapis est generatus de mecheton fami-
nei sexus. Nam certo tempore dicitur concipere,
& parere similem lapidem. Valere dicitur prægnan-
tibus. Albert. Videtur corrupto vocabulo describi
Peantides.

Pentaurea ab Apollonio Tyaneo inventa, omnes
alios lapides Magnetis instar ad se trahit, gestantem
contra

contra venena tuetur. Omnium aliorum lapidum virtutes habet. Birellus.

Perithe five Peridonium fulvi coloris, valet contra arthritidem. Si fortius constringatur manu, eam adurit; eius alia species Chrysolitho similis, sed viridior. Albertus cum Pyrite confundit, ut ex capite de Pyrite facile colligi potest. Sed nec Pyrites, nec alius lapis manum adurit.

Ploginos quem, & Chrysitin vocant ostreae Atticae assimilata invenitur in Aegypto. c Plin.

Phycites algæ similitudinem habet. d Plin.

Ponticae gemmae sunt diversorum generum, est stellata, nunc sanguineis, nunc atris guttis, quæ inter sacras habetur. Alia pro stellis eiusdem coloris lineas habet, alia montium convalliumque effigies. Plin. lib. 37. cap. 10. Forte Jaspidis, vel Stellaris lapidis species est. Ludovicus tres species facit, eiusque beneficio, & ope, cum dæmonibus colloqui, & ad responsa cogi posse, ac deinde fugari, asserit, sed ab eo nunquam visam existimo.

Portus gemma alba est, quæ solo candore ab unione superatur. Ludovicus Dulcis.

Præconissus Saphiri colore ad Calcedonium accedit. Lud. Dulc. Forte Luco Saphirus, aut Camea.

Punicus, huius lapidis duo sunt genera, invenitur in insulis Æoliæ. Lavatus & ficcatus, oculorum vitia curat, ulcera purgat, & cicatrice explet, bibitus ebrietatem arceat. Lud. Dulc.

Pavonius lapis cum sudore propinatus, eum amore incendit, cuius sudor lapidi admixtus fuit. Lud. Dulc.

Pheonicites glandis habet similitudinem. Lud. Dulc.

Pyrobolus est Pyritis species.

Pronteia similis est capiti testudinis, contra toni-

570 DE LAPID. AC GEMM. IN SPECIE
trua utilis, quia eius ardorem extinguit, ac in terra
reperitur. Birellus. Forte Brontiam putat corrupto
vocabulo.

a *Libro 37. Naturalis historia cap. x. littera t t.*

b *Ibidem littera x x.*

c *Ibidem littera u u.*

d *Ibidem.*

Q.

Quandros est lapis colore quidem vilis, sed exi-
miæ virtutis, & invenitur in capite vulturis,
valet contra quaslibet causas nocivas, & ubera lacte
replet. Barth. Ang. & Lud. Dulc.

Quiris, Quirinus, vel Quiricia Alberti est lapis
qui in upuparum nidulis invenitur. Hic secreto-
rum proditor est in somno. Capiti enim dor-
mientis suppositus facit hominem loqui omnia
quæ somniat dormiendo, augeatque mirabiliter
phantasias, vnde & magi hunc lapidem diligunt,
nam per eum maleficia operantur. Barth. Ang. &
Alber.

R.

Rabri, Ranio, Ramai est Bolus Armenus.
Rosten sive Reiben sec. Avicennam est la-
pillus qui invenitur in capite cancri, & est aliquan-
do albus aliquando vergens in flavum colorem. Est
autem quo ad substantiam mollis, parum durior
quam pupillo oculi piscis. Quo ad formam vero est
exterius rotundus, & planus, interius vero parum
concavus; quo ad virtutem autem est naturaliter
frigidus & humidus. Valet contra morsus scorpio-
num, & mustelæ si contritus more emplastri suppo-
natur. Dicitur etiam quod valet contra morsus ca-
nis

nis rabiosi, si pulvis eius in potu assumatur. Si comburatur pulvis eius, mundificat dentes, & deficcet vulnera, & confert scabiei, & prohibet lachrymas Barth. Ang. fortassis sunt Oculi Cancris qui hic describuntur.

Radainus, seu Radain est nigra gemma, & translucens quæ in capite galli reperitur, aut ut aliqui volunt in capite cati marini. Dum caput animalis abscissum est, ac id in acervo formicarum ponitur depasta à formicis carne, facile gemma apparet Gestanti honorem conquirat, ac ad mandandum idoneum reddit. Lud. Dulc. & Albert.

S.

S Arciten in ventre lacerti harundine dissecti tradunt inveniri. a Plin. lib. 37. cap. 10.

Sarmenius à Sarmia insula in qua invenitur nomen habet, infervit auro poliendo. Portatus vertiginem sedare dicitur, ac manu parturientis alligatus partum impedire. Albertus.

Sallius lapis est ab insula eiusdem nominis dictus cum quo aurum politur, albus est, gravis, & frangibilis, solvit vertiginem, si bibatur abortum prohibet, oculorum vitia curat, præsertim si lacte teratur, & oculis supraponatur. Lud. Dulc.

Sinochites, id est, Galatites.

Sedehego, id est, Hæmatites.

Spartepolios, id est, Polia.

Syrus est à Syria dictus qui integer natat, & minutus fluctuat. Albert.

Strafites lapis est non admodum pulcher, sed magnarum virium, tritus, & propinatus cum satyrionis radice venerem auget. E collo suspensus digestionem auget ac venerem accendit. Ludov. Dulc.

Syno-

Synodontides è cerebro piscium est, qui Synodontes vocatur. *b* Plin.

Syderopœcellus in Æthiopia nascitur ea fit variantibus guttis. *c* Plin.

Syrites nonnullis est Saphirus. Sed Plin. lib. ii. cap. 37. in vesica lupi nasci scribit.

Syfinus colore est cinereo non durus, Oleo inunctus in igne induratur, & nigrescit. Lud. Dulc.

Syringites stipulæ internodio similis, perpetua fistula cavatur. *d* Plin. forte recentiorum Offifragus.

a Plinius lib. 37. Naturalis historia cap. x. littera z z. non Sarciten in ventre lacerti reperiri scribit, sed Sauriten, nam teste eodem Sarcites bubulas Carnes representat.

b Ibidem littera b b b.

c Ibidem littera a a a.

d Ibidem littera c c c.

T.

TArac lapis est irreparabilis, omnem fluxum sistit, in eius loco supponitur à medicis Sanguis Draconis. Lud. Dulc.

Trapendano est Pyritis species. Lud. Dulc.

Tarti lapis est pulcherrimi coloris, pavoni similis visui grata, & magnis facultatibus. Ludov. Dulc.

Trachinus duorum generum est, alter niger, alter ad viriditatem tendens non translucens. Lud. Dulc. forte Nephritici Lapidis species.

Thracia trium generum est viridis, aut pallidior, tertia sanguineis guttis. *a* Plin.

Thyrilites Corallo similis est.

Thyrreus lapis quamvis grandis aquæ innatat,

com-

LIBER SECVNDVS. 573
comminutus mergitur. *b* Plinius lib. 2. cap. 103.

Trichrus ex Africa niger est, sed tres succos reddit à radice nigrum, media sanguineum, summo candidum. *c* Plin. 37. cap. 10.

Telirrhizos cinerei coloris aut rufi candidis radicibus spectatur. Plin. *ibid.*

Telicardios colore cordis Perfus apud quos gignitur magnopere delectat, maculamque appellant. *d* Plin.

a Libro 37. *Naturalis historia cap. x. littera c c c.*

b Littera *f.*

c Littera *c c c.*

d *Ibidem.*

V.

VEientana Italica gemma est Veis reperta nigram materiam distinguente limite albo *a* Plinius.

Virites, id est, Pyrites.

Vulturius, vel Vulturinus, id est. Quandros.

a Libro 37. *Naturalis historia cap. x. littera c c c.*

X.

XAnthos ab Indis Henui vocata, Hæmaticis est species, è fulvo candicat. *a* Plinius lib. 37. cap. 10.

Xifinus, id est, Saphirus.

a Littera *m m.*

Y.

Yettus sanguinei coloris est durus, & obscurus, vices lapidis Lydii subit. Lud. Dulc.

Ydri.

Ydrinus, vide Hydrinus.

Z.

ZAnthenen in Media nasci Democritus tradit
Electri colore, & si quis terat in vino Palmeo, &
croco, ceræ modo lentescere, odore magnæ suavi-
tatis. *a* Plin. lib. 37. cap. 10.

Zamech est lapis lazuli.

Zmilaces in Euftrate nascitur Proconnesio Mar-
mori similis, medio colore glauco. *b* Plin.

Zingnites alias zingrites secundum Albertum
lapis est vitrei coloris, qui gestatus in collo valet
contra nyctalopam, & sanguinem sistit, & mentis
alienationem repellit, & si teneatur ad lignum ac-
censum extinguitur flamma eius. Barthol. Anglicus.
A Ludov. Dulci Zirites vocatur. Ego hunc lapidem
fabulosum autumo.

Ziazaa à loco natali nomen habet, è tot colori-
bus miscetur ut nullus verus appareat. Gestantem
litigiosum facit, ac in somno videre terribilia. Lu-
dovicus Dulcis.

Zozonifios in Indo fluvio nascitur. Magorum
gemma esse narratur, neque aliud amplius de ea
c Plin. cap. 10. lib. 37.

a Littera ccc.

b Ibidem.

c Ibidem.

C A P. CCCIV.

De fluoribus.

INter gemmas, & lapides medium locum viden-
tur obtinere fluores, qui nihil aliud sunt, quam
gemmae legitima, & requisita duritia destitutæ, &
imper-

imperfectæ. Tantam enim mollitiem habent ut cultro scindi, & interdum humanis unguibus rumpi possint. Pellucidæ tamen, & transparentes sunt, ac variarum gemmarum similitudinem referunt.

Ab his distant fluores lapidei, (quos ad pyritum, aut silicum genera retuli) qui ideo tantum fluores appellantur quod igni impositi fluant aquæ instar, ac metallorum liquefactorum exhalationes superinieci, ac liquefacti prohibeant. Priores fluores tam varie, & tam multipliciter distinguuntur quam gemmæ ipsæ. Alii candidi, & pellucidi sexanguli, quadranguli, pentagoni, pangonii Crystallo similes, alii non pellucidi quavis forma, & variis lapidibus metallicis innascentes. Alii rursus rubri Granatis, vel Rubinis similes, varieque formati. Alii nigri multorum etiam angulorum ex quibus interdum stannum excoquitur, quinetiam & nigri sunt Gagati similes. Alii flavi lapidem Specularem, Chrysolitum, Topasion, Crocum, Succinum, aut Hyacinthum referunt. Alii virides Prassium, Smaragdum, aliasque gemmas imitantur. Alii cærulei Saphiro, Berillo, aliisque gemmis non sunt dissimiles. Alii purpurei Amethysti gratiam habent. Alii phenicei coloris, seu castanei, alii cinerei coloris sunt, ita ut vix aliquem colorem esse putem quem non habeant fluores, eumque non simplicem, sed commixtum interdum aut confusum, & aliquando in uno corpore à se invicem distinctum. Nam ut natura in gemmis, ita in fluoribus, variis ludit coloribus. In Germaniæ, aliarumque regionum metallicis fodinis reperiuntur, ac lapidibus metallicis plerunque adnascuntur, ac ex eadem materia ex qua gemmæ generantur oriri, vix dubium

